

WERNER GORE POKAZUJE DO- BRO VOLJO

BO VSPEL Z NJEGOVIMI NAČRTI?

Govorniški magnati so dobro organizirani.

Charleston, W. Va. — Governor Gore je pokazal znova, da mu ni nič vlačil brezposelnosti, ki uganjajo premožnost njegovega strahu katastrofe v Fair-
montu, pri kateri je 84 rudarjev
umrlo življenje. Minilo je ne-
koliko tednov, odkar je nastopil
na službo kot guvernir, in po-
dalje, da želi izbrisati z Zapa-
dnje znamenje, ki so ga ji
njih dvajset let vtisnile pre-
možnost družbe z izvajanjem
na državnopravno. Ru-
ni imel človeških in postav-
pravic, kakoršne so živeli
v tistih.

Governor Gore se je v svojem
priznanju izrazil proti
sistemu stražniškemu siste-
mu, privatnim armadam, od pre-
možnostnih družb plačanih de-
jav, ki so bili pod poveljen-
jem Don Chafina v okraju Lo-
ana. Dejal je, da se taka oblast
more nikomur varno izročiti
v državni vladi.
Don Chafin je skušal lani v
meni ostražiti vse volilce v o-
kraj Logan, da volijo le demo-
katske kandidate, dasiravno so
podpirali premožnostni pod-
tiki, ki so republikanci. Bil
tako samozavesten, da obja-
ni, da republikanski državni
kurator ne sme več domov v
Logan.

POTREBNI SPOR MED DE- LAVCI.

metati in zidarji se pripravljajo
predpotočni celovški me-
todi.

New York, N. Y. — Med tu-
jinskimi ometati in zidarji je
šlo do spora, ki je ustavil de-
lo za \$22,000,000, katerega izvr-
šje Thompson-Starret kompa-
nija. Spor je prišel v Floridi in
metati obtožujejo zidarje, da so
nečisti izvrševati delo, ki pripa-
ni jim, da tako spravijo ometa-
je v Florido. Zidarji zopet obto-
žujejo ometače, da so prelomili
pogodbo. Ometači izjavljajo, da
je bila sedanja stavka proglašena
na poslopju, ki ga gradi
Thompson-Starret kompanija, da
ne kaznujejo zidarji za to, kar so
storili v Floridi. Odredila se je
konferenca med odborniki obeh
strani.

RUSIJA KUPUJE AMERIŠKA BARVILA.

New York, N. Y. — Zopet je
narasla trgovina z Rusijo, kar
je zagovornikom priznanja Ru-
sije več argumentov za njih
nazore. Vseruski tekstilni sindi-
kat, ki ima svoje pisarne v New
Yorku, je naročil 60,000 funtov
raznih ameriških barvil pri Du-
Pont de Nemoursovih interesih
za uporabo v naraščajoči ruski
tekstilni industriji.

Zelo znatno je, da odhaja po
vojni večji izvoz ameriških bar-
vil v Rusijo.

Nasprotnikom priznanja Ru-
sije je ta pojav ni vlačil in ga seveda
skusa po svoje omalovažiti. Na-
obratno pa zagovorniki pri-
znanja Rusije vporabljajo ta po-
jav, da ima Amerika škodo, ako
ne prizna Rusije, ker se njena tr-
govina s tujezemstvom od dne do
dne množi.

20,000 Poljakov je izpremenilo
vero v svrhu razporeke.

Varišava, 26. marca. — Pol-
jska vlada je v skrbeh radi veli-
kega odpadanja od katoliške cer-
kve in velikega števila razporek.
Časopisi poročajo, da je zadnja
leta 20,000 poljskih katoliških
parov prestopilo v rusko pravo-
slavno cerkev v svrhu, da so se
potem lahko ločili.

Pregled dnevnih de- godkov

Amerika.

Senator Borah je sugestiral
predsedniku Coolidgeu, da naj po-
vabi tudi Rusijo na razorožitve-
no konferenco, če se bo vršila.

Governor Gore je pokazal do-
bro voljo.

Fašistična propaganda prih-
ja.

Kako se zabava bogata mladi-
na.

Mornarične vaje so pokazale,
da drednavti spadajo med staro
šaro.

Jugoslavija.

Sijajen pretep na prvi seji
skupščine v Belgradu. Debata o
razveljavitvi mandatov 72 po-
alancev.

Po svetu.

Delavci v Mehiki mestu so
izvojevali veliko zmago s pomoč-
jo Callesove vlade.

Francija se je začela zanimati
za nemški garancijski načrt.

Borah hoče imeti Rusijo na konferenci

Liberalni senator je informiral
Coolidgea, da brez Rusije je
vsako mednarodno zborovanje
brez pomena.

Washington, D. C., 26. marca.
— Predsednik Coolidge je včeraj
povabil senatorja Boraha, pred-
sednika senatskega odbora za zu-
nanje zadeve, v Belo hišo na pri-
vatno konferenco in razgovorja-
la sta se kakih 45 minut o name-
ravanem sklicanju nove medna-
rodne razorožitvene konference.

Kakor poročajo, je Borah za-
gotovil predsednika, da bo pod-
piral njegovo akcijo v tej zadevi.
Coolidge ne more izpustiti
sovjetske Rusije, ki je povab-
ljenih dežel. Uspeh razorožitve-
ne konference je mogoč, če
sklicatelj konferenco ne ignorira-
rajo tako mogočno silo kot je
Rusija, je dejal Borah.

Kaj je Coolidge odvrnil, ni
znano. O vprašanju priznanja
sovjetske vlade ni bilo razgovor-
ra. Po Borahovem mnenju lahko
sovjetska vlada pošlje delegate
na konferenco ne glede na to, če
je priznana od Amerike ali ne.

Borah je urgiral Coolidgea, naj
začne s to akcijo čimprej. Nje-
govo mnenje je, da zdaj je naj-
boljši čas za razorožitveno kon-
ferenco, predno se Evropa zopet
zaplete v razne "garancijske pa-
kte", ki niso nič drugega kakor
nova oblika militarizma. Anglija
ne bo nikoli omajala svojih po-
morskih sil, dokler Francija ne
zmanjša svoje armade na su-
hem. Čim se ti dve sili pridobita
za redukcijo, bo lahko dobili
druge.

Chamberlainov govor v angle-
ški zbornici pred par dnevi je
najboljše znamenje, da je Angli-
ja pripravljena na konferenco.
Francija se bo morda obotavljala,
ker stoji na stališču, da mora
prej imeti zajamčeno varstvo
pred Nemčijo, ampak ekonomska
situacija na francoskem je ta-
kaka, da francoska vlada se ne bo
dolgo branila redukcije v arma-
di.

KLOBUČARSKA TVRDKA PRIPRAVLJA UDAREC.

Orange, N. J. — Klobučarska
veletvrdka F. Berg & Co. nazna-
nja, da preseli svoje tovarne v
Norwich, Conn., in da tam uve-
de odprto delavnico. Stvar ne
poudarja tako zlahka, kar se tiče od-
prte delavnice. Firma potrebuje
izučene delavce in teh ne bo do-
bila zadostnega števila za odprto
delavnico.

Klobučarski delavci so še pre-
cej organizirani in organizacija
izjavlja, da se postavi kompa-
nijskim poizkusom po robu.

Chileanci pestijo Peruvance.

Washington, D. C. — Peru-
vansko poslanstvo poroča, da
chileanske oblasti v Tacni, Arici
in Tarati terorizirajo peruvan-
ce prebivalce, odkar je pred-
sednik Coolidge odredil plebiscit
v dotičnih provincih.

ČUDNA JE ZABA- VA BOGATE MLADINE

SINA BOGATIH STARIŠEV STA POGNALA ZA "SPAS" POSLOPJE V ZRAK.

Preizkušala sta moč razstreliva.

Chicago, Ill. — Zdi se, da so
navadne zabave sinovom bogatih
starišev preveč dolgočasne in za-
to iščejo po izrednih zabavah, ki
dražijo njih že v zgodnji mlado-
sti otopelo živce. Miljonarjeva si-
na Loeb in Leopold sta za zabavo
ubila drugega dečka, da se pre-
pričata, kakšne občutke bodeta
imela, ko njuna žrtev umira.
Zdaj sta sina bogatih starišev
preizkusila bombo na novi hiši,
da vidita, kako učinkuje razstre-
livo.

Oba mladeniča obiskujeta
srednjo šolo v Oak Parku. Frank-
lin Wells je star osemnajst let in
je sin bančnega uradnika in ban-
kirja v Chicagu. — Lawrence
Smith je star tudi 18 let in nje-
gov oče je višji uradnik pri Fire-
man's Insurance kompaniji.

Mladeniča sta izpovedala pred
sodnikom Frank A. McKeejem
da sta nekega dne preizkusila
razstrelivo na praznem stavbi-
šču. Ampak na preriji nista mo-
gla videti pravih učinkov. In tako
sta se odločila, da preizkusita
razstrelivo na dovršeni apart-
mentni hiši tvrdke Kurt R. Beale
& Co. Izbrala sta to poslopje, ker
še niso v njem stanovali ljudje.
Ukradla sta v šoli iz kemijske-
ga laboratorija dva funta grenke
kislina in z njo napolnila avto-
cevo, ki sta jo položila v kosil-
terno posodo gazolina in zapelila
v veži.

Nastala je eksplozija in preiz-
kušnja je bila tako uspešna, da
so bili pozvani ognjenici gasit
poslopje, ki je bilo hipno v pla-
menu.

Sodnik še ni izrekel svoje so-
dbe. Očeta nista prav nič navduše-
na o preizkušnji razstreliva in
menita, da je veliko bolj pamet-
no, ako se preišče pamet njihovih
sinov.

PROSPERITETA V COLO- RADU.

Podjetnik laže delavce, ki so pri
volji garati skoraj zastoj.

Chicago, Ill. — F. E., član S.
N. P. J. je poslal uredništvu o-
glas iz dnevnika "Denver Post",
ki pokazuje jasno kot beli dan,
kakšna je tista prosperiteta, ki
obiskuje delavce. Oglas se glasi:
Imam mesta za štiri delavce, ki
so pri volji delati trdo in dolge
ure. Pri volji morajo biti vsi
opravljati čezurno delo, ne da bi
bili zanižani plačani. Zahtevajo se lo-
kalna priporočila. Oženjeni imajo
prednost. Ako želite kakšne
stike, tedaj poiščite mr. Carra v
poldnevni dopoldne od devetih
1437 Welton.

Oglas pripoveduje, da se naj
delavci, ki pri tem človekoljub-
nem "mistru" vpraša za delo,
pripravi, da bo delal trdo in naj-
manj deset ur na dan. Semintje
bo delal tudi po delopustu in za
čezurno delo ne dobi nobene od-
škodnine. Da je delavec res po-
nižen suženj, ki bo brez godrnja-
nja prenašal to tlako, mora pri-
nesti s sabo priporočila od dru-
gih gospodarjev, ki so že izkori-
ščali njegovo delavno moč. "Mis-
ter" je tudi prebrisan. Zaveda
se, da mora oženjen delavec pre-
nesti marsikatero grenko in zato
daje oženjenim delavcem pred-
nost.

Oglas je navadna žalitev vsa-
ga delavstva in pokazuje, kako
daleč sega dandanes nesramnost
gospodarjev. Najbolje, da delav-
ci ne iščejo stikov s takimi go-
spodarji in jih pustite, da sami iz-
vrše vse delo, ker si tako prihrani-
jo še izplačevanje mezde.

VREME.

Chicago in okolica: V soboto
deloma jasno in hladno. Severni
vetrovi. Sonce izide ob 5:45, za-
de ob 6:07.

Fašistična propaganda prihaja v Ameriki

MUSSOLINIJEV PRIJATELJ BO PREDAVAL O ITALIJI.

Govoril bo o prijetnostih Musso-
linijeve diktature.

New York, N. Y. — Na pro-
gramu za poletje je fašistična
propaganda pod patronažo "u-
glednih" mož. Slavospeve fašiz-
mu ne bo pel nihče drugi kot
grof Antonio Cippico, italijanski
senator, fašist in prijatelj Mus-
solinija. Obdržaval bo šest pre-
davanj o predmetu "Italija in
Sredozemska površina" v Wil-
liamstownu, Mass., ko se bo ob-
drževalo peto letno zasedanje In-
stituta za politiko.

Zapel bodo vsi reklamni bob-
ni, da se razglasi predavanje ita-
lijanskega grofa in delavci bodo
lahko čitali v časnikih pravilice
o prijetnostih in udobnostih, ki
jih prinaša Mussolinijeva dikta-
tura italijanskemu ljudstvu.

Federalizirani tisk je prejel
naznanilo o vseh govornikih, ki
nastopijo ob tej priliki. Italijan-
skemu grofu se v tem razglasu
posveča več pozornosti kot dru-
gim govornikom iz Evrope. ki
bodo tudi obiskali institut. Grof
je fašist. O tem ni dvoma, kajti
kralj ga je imenoval senatorjem
na priporočilo Mussolinija.

V newyorških jugoslovanskih
krogih menijo, da bi nič ne škod-
ilo, ako bi italijanski grof pove-
dal, kako je italijanski fašizem
divjal proti Jugoslovancem v Tr-
stu, Gorici in v Istri. Taka dej-
stva bi najhitreje podčela Ame-
ričane, kako prijetna je Musso-
linijeva diktatura za ljudstvo
druge narodnosti, delavce in
kmete v Italiji, ki ne trobijo v
fašistični rog.

Poleg italijanskega grofa so
naznanjeni še drugi govorniki in
sicer: Robert Masson, francoski
bankir, ki ima stike z Daweso-
vim načrtom, sir Frederick Mau-
rice, britanski strategist, in drugi.

Amerika rabi mornarico za mednarodno trgovino!

Podadmiral Rodgers je končno
povedal brez ovinkov, kakaj je
potrebna bojna flota.

New York. — (Fed Pres.) —
Podadmiral William L. Rodgers
ni izbral lepih besed in patrio-
tičnih fraz, ko je v javni debati
s profesorjem Scott Nearingom
zagovarjal vojno pripravljenost
in močno bojno mornarico Zdu-
ženih držav.

"Amerika mora imeti močno
oboroženo silo na morju zato, da
si ohrani svobodo v trgovinskih
odnošajih z zunanjim svetom,"
je rekel Rodgers.

Nearing je argumentiral, da
vojne ne bodo prej končane, do-
kter ne bo odpravljen kapitali-
zem, iz katerega izvira milita-
rizem in komercializem.

"NATION" RAZPISUJE NA- GRADE ZA DIJAKE.

New York, N. Y. — Znani na-
predni tednik "Nation" razpisu-
je nagrado za dijake, ki študirajo
na učiliščih in univerzah in ki
delajo ob poltičnih na polju, v
tovarnah ali rudnikih, da zaolu-
žijo potrebni denar za nadaljevan-
je svojih študij. Za spise, v ka-
terih dijaki iz praktične skušnje
opisujejo kapital in delo, so raz-
pisane tri nagrade. In sicer:
\$125, \$75 in \$25. Razsodniki so:
Oswald Garrison, lastnik in u-
rednik "Nations", Jerome Davis,
dekan na bogoslovnem oddelku
jalske univerze, William H. Jon-
ston, predsednik Mednarodnega
društva strojnikov, Florence
Kelley, zastopnica Narodne lige
konzumentov, in Pierrepont B.
Noyes, predsednik Oneida Com-
munity, itd.

Tekmovalci morajo opisati, v
kakšni luči vidijo iz praktične iz-
kušnje razmerje med delom in
kapitalom. Rokopise je poslati
na naslov: The Nation, 20 Ves-
sey Street, New York City.

GLORIJOZNA BITKA DIVJALA V JUGOSLOVANSKI ZBORNICI

Takoj na prvi seji nove skupščine je izbruhnil splošen
pretep med debato o razveljavitvi mandatov 60 Hr-
vatov, 10 Slovencev in dveh Macedoncev. Črnilniki
in stoli so leteli po zbornici. Neki poslanec je bil tako
razburjen, da je pozneje padel skozi okno na cesto in
se smrtnonevarno pobil. Poslanci so drug drugega
dolžili korupcije in tatvine.

Belgrad, Jugoslavija, 25. mar-
ca. — (Poroča A. R. Decker,
Chicago Daily News.) — Jugos-
lovanska skupščina (parlament)
razpravlja o poročilu poverli-
nega odbora, ki je priporočil, da
zborska razveljavi mandate 60
hrvaških radičevcev, dveh Ma-
cedoncev in 10 Slovencev iz raz-
loga, da so vsi ti poslanci na-
sprotni državi.

Pričakuje se, da bo na priza-
dete Hrvate in Slovence naslov-
ljena zahteva, naj sami odlože
mandate in dotični volilci bodo
naprošeni, naj izvolijo druge po-
slance, ki bodo pripravljeni na
kompromis s Srbli. Do danes Srbi
kažejo tendenco, vladati Jugosla-
vijo bres osira na druge narod-
nosti.

Debata o poročilu poverilnega
odseka je takoj na prvi seji
skupščine izvala splošen pretep
v zbornici. Neki hrvaški posla-
nec je imenoval poslanca "slu-
žabnike ljudstva". Srbaki radi-
kali so se čutili užaljene in za-
vrnili so Hrvate, da oni niso
hlapi. To je provociralo rabuko
in kmalu so leteli črnilniki in sto-
li po zbornici. Poklicani so bili
žandarji, ki so naredili mir. Ne-
ki poslanec po imenu Marinko-
vič je bil valed kravalja še po se-
ji tako nervosen, da je v vročilo-
vič padel skozi okno hotela na
pločnik in se smrtno nevarno po-
bil.

Debata je bila skrajno burna.
Poslanec Vujš je dejal, da je
Jugoslavija relativno bogatejša
kot Amerika, je pa še sto let za
ameriško svobodo. Drugi so oči-
tali Srbom tiranstvo in teroriz-
em. Srbi volijo na vsakih 4000
volilcev enega poslanca, dočim
imajo druge narodnosti komaj
na 20,000 volilcev en mandat.
Vujš je rekel, da edino teror je
dal Pašiči večino v skupščini.

Med debato so govorniki raz-
nih strank dolžili drug drugega
korupcije vseh mogočih oblik.
Neki poslanec je zaklical narod-
nemu bloku (vladna stranka):
"Vi ste manipulirali nebena in
pekeli, drugače bi ne bili nikdar
zmagali". V nadaljnjem prepriu
je neki poslanec dejal drugemu,
da je tat, nakar je hitro popra-
vil, da misli stranko, ne osebo.

Optimisti upajo, da se stranke
pomirijo s kompromisi. Toda
srbaki radikalni ne mislijo dati za
nobeno ceno gospodstva iz rok,
opozicija pa ima nepraktične el-
lje.

ZGODOVINEKA ZBIRKA O ŽIVLJENJU ZAMORCEV SE PRIPRAVLJA.

New York, N. Y. — Harle-
mska podružnica newyorške javne
knjižnice pripravlja zbirko o
zgodovini, literaturi in umetno-
sti zamorcev. Zbirka se priprav-
lja pod nadzorstvom Ernestine
Rose. V zbirki bodo dokumenti,
ki se nanašajo na sužnost, roko-
pisi zamorcev, knjige o Afriki,
slike in sohe, ki so jih izdelali
zamorski umetniki.

Zbirka bo na ogled ljudstvu od
prvega aprila naprej.

Socialisti v Holandiji za razoro- žitev.

Amsterdam. — (Inter. Inform.)
— Pri zadnjih občinskih volit-
vah v Rigi je socialistična stran-
ka dobila 60,000 glasov in osvo-
jila 12 novih mandatov. Pri prej-
šnjih volitvah je bilo 23,000 gla-
sov; glasovi so se torej več kot
podvojili. V mestni zbornici je
danes 30 socialistov.

Australija kupuje submarine.

Melbourne, 26. marca. — Av-
stralska vlada je naročila dva
submarine na Angleškem.

Velika delavska zmaga v Mehiki

Podrobno poročilo, kako je pred-
sednik Calles pomagal železni-
čarjem izvojevati bitko s an-
gleško družbo.

Mexico City, 26. marca. — De-
lavstvo Mehike je pred kratkim
izvojevalo največjo bitko v svo-
dovini svojega gibanja. Priza-
dajalo je komercialnim in ban-
karskim interesom tak udarec,
da ga ne pozabijo kmalu.

Pred tremi tedni je zastavljalo
5000 nameščencev cestnoželezni-
ške družbe v Mexico Cityju.
Družba je v rokah angleškega
kapitala. Nameščenci so zahte-
vali, da družba prizna njihovo
organizacijo, ki je del Mehike
delavske konfederacije. Družba
se je upirala dva tedna. Tedaj je
predsednik Calles vzel stvar v
svoje roke in naznanil, da bo
stavko končal v treh dneh. Dal je
družbi ultimatum, da mora v treh
dneh priznati unijo cestnoželez-
niških nameščencev. Poslovodja
družbe je hitro obiskal Calles.
Po kratki konferenci, ki se je vr-
šila za zaprtimi vrati, je Calles
naznanil, da je družba sprejela
pogoje stavarjev in delavci so
vrnjo takoj na delo.

To pa še ni bilo vse. Organiza-
cija nameščencev je zahtevala,
da družba izplača delavcem vsoto
\$50,000 za pokritje izgubljenega
medse tekom stavke. Kompanija
se je zopet upirala; izgovarjala
se je na vse načine, da je tudi o-
na izgubila \$125,000 na voznini
tekom stavke, da je v slabem fi-
nančnem položaju itd. Toda de-
lavci se niso dali pregovoriti.

Tedaj je predsednik Calles po-
novno posegel vmes kot razso-
dnik. Družba in organizacija sta
pristali, da sprejmeta njegov
razsodek. Luis Morones, mini-
ster za delo — ki je obenem
predsednik Mehike delavske
konfederacije — je naznanil pred
par dnevi Callesov razsodek:
Družba mora plačati delavcem
\$50,000 v treh obrokih, polovico
takoj, ostalo polovico pa v dveh
enakih obrokih, in sicer prvega
v aprilu, drugega pa v maju.
Družba se je udala.

Učinek tega razsodka je delo-
val kakor močan curek mrzle vo-
de na industrijske magnate in
druge kapitaliste v Mehiki. Uvi-
deli so, da je sedanja mehika
vlada predvsem delavska vlada,
s katero se ni dosti šaliti.

PERSHING POTOLAŽI PERU- VIJANCE.

Washington, D. C. (F. P.) —
Coolidge je pričel varčevati pri
vojnem departamentu in tako je
pronašel, da lahko vporabi Per-
shinga. General bo poslan zopet
v Peru, kjer je bil nedavno gost
dežele ob praznovanju stoletnice
bitke pri Ayacucho, da prevza-
me nadzorstvo nad plebiscitom
glede meje Tacna in Arica. Po
razsodbi, ki jo je razglasil Cool-
idge, se usoda ozemlja, zaradi
katerega se že bje boj štiride-
set let, odloči po volji ljudstva.
Pershing bo nepristranski pre-
sednik plebiscitne komisije, v ka-
teri bodeta Čile in Peru imeli po
enega člana.

Čile izganja Peruvijance že
skozi zadnjih 40 let, ker ima o-
zemlje vojaško zasedeno. Za Pe-
ruvijance ne šteje zaradi tega
veliko ta plebiscit. Vse, kar Per-
shing lahko stori, je to, da bi ta
sta peščica Peruvijancev, ki je še
na tem ozemlju, lahko glasovala.

Agitiranje za "Prosveto"

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v oklepaju n. pr. (Marec 31-1925) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Pomnite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

PAMETNI LJUDJE LAHKO HITRO IN PRAVILNO REŠIJO NARODNA VPRAŠANJA.

Dasiravno je bil zemljevid po svetovni vojni precej izpremenjen in je bila stara habsburška domena razkosana in razdeljena v male samostojne narodne države, so narodni spori ravno tako na dnevnem redu v teh državah razen v eni, kot so bili pred izbruhom svetovne vojne v avstro-ogrski monarhiji.

Italija ima precejšnje število Nemcev, Slovencev in Hrvatov, ki niso zadovoljni z reševanjem narodnega vprašanja po Mussolinijevem načrtu. Nemci, Slovenci in Hrvati protestirajo proti poitalijančenju, toda fašisti se toliko zmenijo za te proteste kot za lanski sneg in nadaljujejo s svojo poitalijančevalno taktiko, ki ne more roditi drugega kot narodno sovraštvo. V Jugoslaviji se pritožujejo Nemci, da se jim jemlje pravica do samostojnih šol. V Avstriji niso z reševanjem narodnega vprašanja zadovoljni Slovenci na Korčskem, ki so ostali pod Avstrijo. V Čehoslovakiji je še slabše. Nič boljše ni na Ogrskem, Bolgarskem, Rumunskem, na Poljskem itd. Povsod se pritožujejo narodne manjšine, da se ravna krivično z njimi.

Le majhna republika Estonija, ki je nastala iz nekdanjega velikega ruskega carstva, je pokazala, da razume pravilno rešiti narodno vprašanje, ker je od pravilno rešenega narodnega vprašanja odvisen obstanek republike.

V tej republiki živi največ Estoncev. Poleg njih pa prebivajo v nji Rusi, Švedi in Nemci. Te narodne manjšine so se čutile prikrajšane in so ruvale za razdor republike. Republika je majhna in če se razni narodi v nji črtijo, tedaj nima izgleda, da si gospodarsko opomore, a obenem so njene meje odprte vsakemu sosedu, ki dobi poželjenje po nji in vpade vanjo.

V nekdanji avstro-ogrski monarhiji so se socialisti pošteno trudili rešiti narodno vprašanje. V svoji stranki so ga hitro rešili, ker je bila vsaka narodna socialistična skupina avtonomna in kadar se je podvzela skupna akcija za vso deželo, se je to zgodilo v sporazumu vseh narodnih socialističnih eksekutiv v deželi. Socialistična stranka je izdelala tudi program za državo, kako se naj reši narodno vprašanje in odpravi narodno sovraštvo. Mogotci na Dunaju se niso ozirali na ta program, ker so bili prepričani, da najbolje vladajo narode v avstro-ogrski monarhiji, ako hujskajo narod proti narodu in širijo narodno sovraštvo. Kako škodljiva je bila ta teorija za mogotce na Dunaju, je pokazala svetovna vojna. Kajti že pred izbruhom vojne so razmere v avstro-ogrski monarhiji dozorele tako daleč, da so narodi, ki so živeli v nji smatrali to monarhijo za veliko ječo, iz katere želi vsak ubežati. Ko je pa izbruhnila svetovna vojna, so mogotci na Dunaju želi, kar so sejali.

Estonska vlada je prav dobro študirala zgodovino avstro-ogrške monarhije z ozirom, kam pride država, ki tlači narodne manjšine in podžiga k narodnemu sovraštvu.

In v mesecu februarju t. l. je parlament te republike sprejel postavbo, ki določa, da vsak ki živi v Estoniji tvori avtonomno telo in se kot tako konstituirata. Vsak Estonec lahko prostovoljno odloči, h kateremu narodu pripada. Kulturni in gospodarski svet vsakega naroda upravlja javne šole svojega naroda in nadzoruje privatne šole svojega naroda. Pravico ima, da organizira kulturne in blagostanske naprave svojega naroda.

Avstrijski socialist Renner je še pred izbruhom svetovne vojne napisal brošuro za rešitev narodnega vprašanja v črnožolti monarhiji. Ta brošura je služila državnikom v mali republiki za podlago pri diskuzijah, ko so reševali narodno vprašanje.

Rešitev narodnega vprašanja v Estoniji pokazuje jasno kot beli dan, da so socialisti tisti element, ki zna taka vprašanja, ki se zde šovinistični buržoaziji nerešljiva, rešiti pravilno, da so tudi narodne manjšine z rešitvijo zadovoljne.

Pravijo, da dobri zgledi vlečejo. Evropejska buržoazija ima zdaj dober zgled. Ali ga bo vpoštevala? Ali se bori ravnala po njem? Dozdaj še ni nobenih znamenj.

Najbrž se bo ravnala po nazorih nekdanjih črnožolnih mogotcev, da ščuva narod proti narodu, ker tako podžiganja omogočuje in olajšava izkoriščanje delovnega ljudstva. Dokler taki nazori postojajo, je tukaj tudi netivo za novo vojno z vsemi vojnimi strahotami, ki jih povzročajo izpopolnjena bojna sredstva.

SLIKE IZ NASELJIN

Republie, Pa. — Zavoljo dela se nimam kaj pohvaliti. Nekateri delamo po štiri dni v tednu, a največ rudnikov pa počiva že celih devet mesecev in še več. Zasluge bi še ne bil preslab, ako bi delali vsaki dan.

Dne 15. marca so nam nenadoma zatuli rudniške piščalke za plačilno lestvico iz leta 1917. Ampak delavci tudi ne spijo več, zagnali so proč krampe, s katerimi so prej služili vsakdanji kruh in si vzeli počitek, dokler nas družba zopet ne pokliče na delo pod starimi plačili.

Društvo še dosti dobro napreduje. Na vsaki mesečni seji imamo po dva ali več kandidatov, ki postanejo člani. Čitatelji tega lista, ako še niste pri nobenem društvu, dajte se takoj vpisati kot prosilci za pristop k društvu, dokler ne bo prepozno, kajti šlovec nihče ne ve, kdaj in kje ga čaka bolezen ali smrt. Če se vpišete v našo veliko organizacijo S. N. P. J., boste za vedno preskrbljeni za slučaj bolezni ali smrti. Naj le navedem slučaj, kaka neizmerno koristna je za delavca podporna organizacija kakor je naša mati S. N. P. J.

Dne 2. marca je umrl v bolnišnici Youngstown — naš brat Frank Tavželj, mladenič, ki je bil rojen dne 21. maja 1905 v Buffingtonu, New Salem, Pa. Pokojnik zapuša očeta in mater, sestri in štiri brate, vse v Republicu, Pa. Bolan je bil tri leta in šest mesecev, dokler ni izpljuval vseh pljuč. Proti koncu je bil na operaciji in kratko zatem je za vedno zaspal. Še koliko večji nesrečnik bi bil mladenič, da ni bil sin naše Slovenske narodne podporne jednote, ki mu je izplačala bolniške podpore \$1900 in njegovim pa \$1500 posmrtnine. Pa pri vsem tem je bil brat samo še štiri leta član naše dobre organizacije.

Naj tudi navedem slučaj pri našem društvu št. 85, Republic, Pa. Brat Tony Mihelič je zbolel meseca avgusta 1923 in je bil prvič v Uniontown bolnišnici. Bolezen se mu je izboljšala in prišel je domov. Po par tednih pa se mu je zdravje zopet poslabšalo, tako da ni mogel več vstati iz postelje. Kjer je bil na stanovanju ga tudi niso mogli več prenašati. Njegov stanovanjski gospodar je prišel k nam in mi rekel, ker je Mihelič član društva, da ga moramo mi kam spraviti, kjer bo boljše za njega. Šel sem k bratu tajniku in skicali smo izredno sejo pri bolnikovi postelji, da smo ukrenili najboljše kar smo mogli, da bi bolnemu bratu pomagali do zdravja. Siromak je bil tako slab, da ni mogel lastnega imena podpisati na testament, samo križ je naredil. Dal je meni vprico petih članov polno moč, da lahko prevzamem njega čenke, ki pridejo z glavnega urada. Prej sem \$150 plačal za bolnišnico in tudi potem sem imel precej veliko brigo in stroškov, ko sem prejel čenke. Tudi društvena blagajna je imela stroškov \$85. Dne 6. avgusta sem šel v Pittsburgh po brata v bolnišnico. Deset tednov je bil pri meni na stanovanju in šel je tudi k sestri na "board", ki ga je samo enkrat obiskala. Ampak kaj sem še dobil za moje dobro delo! Nekoč je prišel brat k meni na dom in mi rekel, da mu manjka čenka za sto dolarjev. Jaz čenkov nisem imel popisanih, koliko je bil vsak, ali imel sem zapisano, koliko sem jih zamenjal za gotovino in koliko sem plačal bolnišnice. Izračunali smo, da ima dobiti še \$29, s čemur se je tudi sam strinjal. A sveder pa je zopet hotel \$100. Vzlic tolike dobrote, ki jo je prejel, je nepravilno zahteval še daljina plačila, za kar pa nisem vedel drugega kot vrata sem mu pokazal. Klican sem bil na skvajerjev urad in ko sem pokazal vsa potrdila, je moral Tony Mihelič plačati \$16.45 globo.

Mihelič je tudi kršil pravila, zato ga je društvo izključilo. Bratje, varujte se ljudi, kateri bi za dobro delo človeka še radi očrnilli kot tatu.

Brataki pozdrav. — Karol Knez, predsednik društva št. 85.

Camden, N. J. — Prosvetni odbor Filadelfije, Pa. in Camdena, N. J., odvarjata šolo za neplešmene odrasle in otroke v hrvaškem jeziku. Šola ima začeti s pričetkom meseca aprila in se bo nahajala v dvorani hrvaškega pevskega društva na 2523 E. Thompson St. Philadelphia, Pa. Za učitelja bo znani rojak Kvak. Šola se bo obdrževala ob ponedeljkih in središč zvečer ob 7:30 za otroke, ob torkih in četrkih pa za odrasle. Pozivljamo jugoslovanske delavstvo, člane in nečlane, da se poslužijo prilike in se naučijo hrvaško pisati in čitati.

Do danes je lepo število dece, ki se je prijavila za šolo v Camdenu, ki se bo tudi odprla, kakor hitro bo dovolj šolarjev. — Marko Kaurioto, tajnik, P. O.

Carona, Kansas. — Nimam veselja. Smrt je po dolgi in mučni bolezni vzela življenje mladi Frances Eller, katere še ni splošila 24. leta. Učili so nas, da je smrt velika bela žena, ki daleč seže s svojo koso. Segla je res daleč in pokosila mlado življenje v Denverju, Colo., v bolnišnici.

Starši so pustili pokojno hčer pripeljati domov na svoj dom. Prijateljice so mrtvi tovarišici ozaljšale hišico iz rož, kar vse je pokazalo, kako zelo je bila pokojna mladenka priljubljena. Velika udeležba pogreba je to izpričevala. Nosilo jo je domov šest deklet njene starosti na pokopališče na fantje.

Težko smo se poslovili od nje na pokopališču, kjer smo pustili drago pokojnico, s tolažbo, da bo bela žena prišla tudi po nas in odnesli nas bodo zanj.

Mlada pokojnica zapuša očeta in mater, sestri in strica v Novi Mehiki. — H. Planko.

Newyorška konferenca o porodni kontroli

Poročilo dr. Marie Stopesove.

New York. — Dne 25. marca je bila otvorjena v hotelu McAlpin, New York, šesta mednarodna konferenca o kontroli porodov. Najzanimivejša poročila so dali delegatje in delegatkinje iz onih dežel, kjer že obstoje tozadnevne klinike. Med temi je poročala tudi dr. Marie Stopes, ki je ustanovila kliniko porodne kontrole v Londonu dne 17. marca 1920. To je najstarejša klinika te vrste v Angliji.

Dr. Marie Stopes je poročala, da se je 5000 žena zateklo na kliniko od začetka do decembra 1924. Od teh je 4884 prosila vprašalo za informacije o preprečenju nosnosti. Vzroki, ki so jih navedle prosilke, so bili različni. Veliko število žensk je bilo njih in nesposobnih za porod, toda večina se je pritožila, da imajo več otrok kot pa morejo skrbeti zanje. Ostalih 166 prosilk je bilo sterilnih in zahtevale so informacije, kaj naj delajo, da bodo mogle roditi. Večje število zadnjih je dobilo pomoč na kliniki; zanimiv je slučaj, ko je neka žena, ki je bila prej neplodna, porodila dvojčke.

Poročevalka je poudarila, da je petletna izkušnja na kliniki popolnoma postavila na laž trditve, da porodna kontrola povečuje nemoralnost, češ ker pomaga neporočenim ženskam uiti posledicam spolnih odnosa. Izmed 5000 prosilk sta bili samo dve samaki ženski in 52 je bilo zarodenk; ki so izrekle željo, da bi rade odgodile materinstvo za nekaj časa, dokler se gospodarsko ne opomorejo.

Dr. Stopesova je tudi povedala, kako se javno mnenje v Angliji izpreminja glede tega vprašanja. Izpočetka so se ženske bolj aramovale vprašati za informacije; izgledale so, kakor da so v zadregi. Stasoma je pa to prenehalo. Danes se žene zavedajo, da imajo popolno pravico vedeti in razumeti, kako je treba preprečiti oploditev, če nočejo imeti otrok.

Voditelj klinike se zdaj bavi s kampanjo, da vlada prevzame to delo in ministrstvo zdravja daje odprto vse informacije glede porodne kontrole, tako da bo do privatne klinike nepotrebne.

Agitacija mnogih ženskih organizacij v Angliji je tako velika, da se bo morala vlada prejalisej ozirati na zahtevo in sprejeti klinike porodne kontrole kot državno ustanovo.

Poročilo dr. Alice Drysdale Vickeryjeve.

New York. — Dr. Alice Drysdale Vickery, hči dr. C. V. Drysdale, katere predseduje šteti mednarodni konferenci o porodni kontroli, je že precej let v gibanju za kontrolo porodov. V sredo je poročala o vprašanju, kaj kontrola porodov pomeni za žensko vobče.

Rekla je, da je kontrola porodov predvsem žensko vprašanje. Ženi je narava podelila nalogo, obljubiti svet. V preteklosti je bila žena brez moči radi ignoranč glede vsega, kar se tiče njenih bioloških funkcij. Vlada in cerkev so hoteli, da žena ostane v nevednosti. Ker torej ni znala kako kontrolirati reprodukcijo in je naravno težila po zgodnji močvirji, je bila vedno odvisna od moža. Znanost kontrole porodov pa zagotavlja ženi zgodnjo močvirje in saj nekaj let gospodarske neodvisnosti.

Dr. Vickery je menjala, da bi morala ženska odgoditi materinstvo do popolne zrelosti, na primer do 25. leta; do tega časa si zakonska dvojica lahko prihrani toliko denarja, da je dovolj za stroške vzgoje otrok. Medtem pa, ko čakata, imata mož in žena priliko, da spoznata drug drugega, da se dodobra sporazumeta in položita trden temelj njuni bodočnosti. In ko pride prvi otrok, je mati pripravljena, da prepusti malemu vse svoj čas, svojo energijo, svoje misli. Materinstvo in očetovska ljubezen bo na ta način veliko večja in naravnejša. S skrbno uporabo kontraceptivnih sredstev sta starša zasigurana, da ju ne zasadi drugi porod prehitro in pretrga prezgodaj materino skrb za prvega otroka.

"Pomislite," je rekla dr. Vickery, "kaj vse bo ta sila direktije pomenila za mladi par v njunem zgodnjem zakonskem življenju. Šla, ki ju bo vodila, da ne zabrežeta v razočaranja, da uravnata njune izdatke na podlagi dohodkov in ne padeta takoj v začetki skrajnega življenja v dolga. Kontrola porodov odganja bado in strah. Otrok, ki si ga zakončita volita v določenem času, bo tudi svojo mladost; imel bo dovolj časa za igranje in šolo. Ako pride nesreča v hišo, če pride bolezen, ni breme tako težko. Naj smrt vzame moža, vdova ne bo obsojena na samstvo za vse njene ostale dni, kar se zgodi v 90 slučajih izmed sto, kadar ima vdova kopo otrok in nobenega imetja. Žena, ki zna kontrolirati porode, bo pomagala odpraviti bado v svoji hiši in kolektivno v svojem mestu in deželi."

Mednarodna konferenca o porodni kontroli je bila otvorjena v sredo v hotelu McAlpin v New Yorku. Otvorila jo je Margareta Sanger, znana voditeljica ameriškega gibanja za kontrolo porodov. Sangerca je rekla, da je delovanje za porodno kontrolo najvažnejše socialno gibanje v modernem času in napredni zdravnik bodo s pomočjo zbuženega javnega mnenja kmalu izvojevali postavno priznanje tega gibanja.

Mrs. Sanger je dalje rekla, da sta Amerika in Francija edini deželi, v katerima je razširjanje informacij o porodni kontroli še nepostavno.

Na konferenci je večje število inozemskih delegatov in delegatkinj, ki zastopajo organizacije za kontrolo porodov v Angliji, Nemčiji, Danski, Švedski, Holandiji, Franciji, Avstriji, Japonski, Mehiki, Kanadi in drugih deželah. Mnogi odlični zdravniki iz Amerike in tujine bodo referirali. Povabljeni so tudi nasprotniki, da povedo svoje mnenje. Med nasprotnimi govorniki je tudi dr. Louis L. Dublin, zdravnik Metropolitan Life Insurance kompanije. Med gosti, ki bodo govorili, je tudi grofica Katarina Karolyi, žena prvega predsednika ogrske republike.

Okostje mastodona izkopano v New Yorku.

New York. — Delavci, ki kopljejo temelj, so 25. t. m. izkopali okostje mastodona, prazgodovinske živali, na Manhattan Islandu. Okostje, ki mora biti staro okrog 10.000 let, je bilo izročeno naravoslovesnemu muzeju v New Yorku. To je prva najdba ostankov prazgodovinske živali na Manhattanu.

ŽARKOMET

Luč jih osvablja.

Centeni K. T. B. — Po malo v butice nekaterih tujih "svobodomolcev", ki si di zanimajo za nebreče ljudi. Na severno-vodni cesti mamdo dosti bolnikov, ki bi se li ozdraviti s pomočjo Žarkomet. — Strigelj, Sheboygan, Wis.

Gnila riba.

V Londonu perejo kum škandalov iz takozvane družbe. Lordi, generali in visoki gospodje so se speč plebejkami, navadni plebejci tični sveda, pa z visokimi menjimi damami. Vsi škan se sučejo okrog denarja in njih služb. Ekonomski vzroki.

V Ameriki noče biti konec kraja škandalnim razporočnim zarotniškim procesom iz kro naše mile dolarске aristokracije drugemu otimajo žen denar, denar in žene.

In ti krogi si prisvajajo Boga podeljeno pravico — dati nad nami, delavci. Prisoj jo si pravico — učiti nas mor Haha! ...

Amerikanizem.

Če prejmeš tri dolarje pri prihrani štiri! Na ta način Rockefeller obogatil. Bog i me!

Roparji mobilizirajo armadno proti roparjem!

Centeni Žarkomet! Ilino bankirji hočejo na vsak način meti privatno armado proti parjem. Daj jim tale nasvet: stitijo naj vse lačne ljudi v d li in jim prekrbe delo, pa jim bo treba trošiti denarja za made in bank ne bo treba str ti. — John Blasic, Aurora, Ill.

Barberton je bogat na dogod

V naši slovenski fari je v dan kaj novega. V adventu je la cerkevna poroka in prvo ne ljo v postu je bila druga. Por ne so bile vse cvetke Mari družbe, toda nobena se ni z rovala za \$1000. Nato je pr semenj s škapulirji in odpus Končno sta nas počastila oče grebnik in stric penik s prid o rdečkarjih. What's next? Opazovalec, Barberton, O.

Imena se spreminjajo.

Centeni K. T. B. — Naša selbina je bila obče znana Pittsburgh of the West. Pri pa je bilvi agent pok. Ameriki skega Slovence in jo prekrati Cleveland of the West. Mon ima prav. Imamo namreč sled clevelandске kulturne duplika te: cerkev, kat. šola, koverti butlegarji vseh kalibrov, krit vsake baše itd. Narodnega do še nimamo. Zdjaj se kregam kdo bo komandiral dom, kate ga še ni. Najbrž zmagajo but garji in župnik. — Puterhov, Pueblo, Colo.

You bet!

Dragi K. T. B. Ali bi ma posvetil z Žarkometom na tiškarje, katere baje brušil "beauty parlor" med uradni urami? — Prokleta radovedno Chicago.

Škarji še ne brusim, pač nabrusim mesarico, ako bodo kateri plitvi ljudje še kaj brus jezike. — K. T. B.

Dogodek št. 20.

Pred dvajsetimi leti sem šel Clevelanda v stari kraj, v Rile co. Pridem domov v avgustu. N šel sem hudo sušo. Mati so se p tožili, da ni Bog že sedem tedno dal dežja. Čez nekaj dni pa so kmetje zbrali in vprašali fajm štra, koliko bi računal za proc sijo k sv. Ani za dež. Odgovor je, da 4 gid. in 50 kr. za procesi in malo. Dobro. V terek je bil procesija in maša za dež. Sred četrek — nič dežja. V petek malo poškopilo, toliko, da se praž smočil. Deset dni kasne pa je šupnik s prišnice čital de pis v socialističnem listu, v kat rem se je nekdo ponoreval k kmetov, češ da bi morali plačati pet goldinarjev in bilo bi več de ja. Fajmošter je zmerjal dopln nika, kmetje so se pa praskali z usesi. Menda so si mislili: Za št ri goldinarje in pol je res bil malo dežja. — Rudar, Hibbing, Minn.

Listnica.

Willard, Wis. — Vald stvar bila priobčena že davno, sveda precej akrajšana. Najbrž ste pr zrl.

K. T. B.

JAVNA GOVORNICA

(Glasovi članov S. N. P. J. in
čitateljev Prosvete.)

Koloradska trdnjava. — Potnikom po Santa Fe železnici, se nudi razgled na novo, po staroškemu zgrajeno trdnjavo, ko se pelje iz Chicaga v San Francisco. Skoraj tik meje imajo razgled. To je v Morleju. Poznavalec bi sodil, da je to utrdba proti Turkom, če bi ne vedel, da ni krvočolnih Turkov za devetimi gorami in devetimi vodami. To je trdnjava kralja Rockefellerja, da služi proti služinčadi, ako se spunta.

Trdnjavi na čelu je lepo rejeni postopaki. Ime mu je Mont, ampak pravijo mu tudi "maršal". Za ženo ima lepo Tirolko, katere govori devet jezikov in je izvrstna špijona za kompanijo.

Cetovodjo trdnjave so poklicali v zadnji vojni k vojakom. Največji korenjak, a je zbolel na smrt še predno je zapazil Nem-

ca. Poslali so ga nazaj k njegovi dragi, da je pri nji okrevljal brez vseh medicin.

Pred letom je dobil povelje iz Trinidada, aretirati Mehikanca na farmi, ki je ustrelil sosedovo ženo. Siromak se je tako ustrašil, da je rajši plačal petdeset dolarjev deputijo, da je storil delo za njega. Največji korenjak, največji strahopetec, največji nasprotnik poštenega delavca.

Na Soprisu je rogovilil dolgo časa, ko je prišla zadnja vojna je hotel vse fante spraviti pod orožje. Italijanski super pa ga je opomnil, če ga bo imel še malo časa, bo rajši sam kopal črni dijamant, njemu pa dal brco. Ampak našel je druga v Morleju, ki se imenuje Cimber. Zda načelujeta koloradski trdnjavi. — Pa-stir.

Imperial, Pa. — Z delom gre tukaj počasi. Odkar jahajo v Washingtonu lesenega konjička, se bliža prosperiteta niči. Posebno hudo pritiskajo premogarje, tako da jih gre dosti delat po to-

varnah, ako morejo delo dobiti.

Zadnje čase vidim v dvoglavem šenodnevniku, kako se tonzurirani menih Koverta ter kraljvi mešetar Jerič zaletavata ob S. N. P. J., kot poleti sitne muhe. Jezi jih napredek S. N. P. J., toda le potolažijo naj se, jim bo že bolje, ko pridejo v Rim in poljubijo papeževe solne. Včasih jim tudi ni prav ker jih urednik Prosvete potegne za nos. To pa je čisto prav, kaj ga pa vrtakajo v S. N. P. J., ko vem da niso še nič prispevali v njo. Mogoče jim diši blagajna. Ta bi precej zalegla v njih nikdar polnih žepih. Tudi Columbia Six je že precej obrabljen, bo treba kmalu novega. Zato pa rojaki, ako hočete, da se bo vozil Koverta, morate hitro pokupiti delnice, ki jih prodaja v imenu čikaškega šenodnevnikarja.

Zadnje čase so poslali svojim naročnikom, ki pa večinoma prejemajo tisto filko zastoj, nekakšne znake, da si jih pripejo na vidno mesto ter stopijo med ljudi agitirajo za njihovo filko. Toda ne vem, kaj narobe je z nji-

mi, da nikogar nikjer ne vidim. Vsi jih skrivajo v notranjih žepih. Člani S. N. P. J. pripnemo znake ter stopimo ponosni z njimi na plan.

Klerikalni rovarji, ki bi radi diktirali S. N. P. J., vam svetujem, držite roke proč. To se ne bo nikdar zgodilo, zato imamo 50 tisoč garancij. In če bi le toliko pameti imeli, kot bodoči kandidati za urednika glasila katoliške jednote in pa tisti pes, ki ni hotel pečenke jest, zato, ker je bil petek, bi morali vedeti, da vaše zaletavanje v S. N. P. J. nam toliko škodi kot pasje lajanje luni.

Članom S. N. P. J. pa rečem, le agitirajte za nove člane ne glede na branje, ki je znak njihove onemoglosti.

Pozdrav ysem članom S. N. P. J. in čitateljem Prosvete. — Rudolf Tomsich.

ZA NAŠE FARMARJE

Razni nasveti.

Literatura zastoj. — Za farmarje v Minnesoti je poliskusna postaja v St. Paulu, Minn., izdala bulletin z navodili, kako uspešno sejati pšenico in lan ob istem času in na istem polju. Naslov bulletina je "Wheat and Flax as Combination Crop", Bulletin 206. Pisati je treba na Minnesota Experiment Station, St. Paul, Minn.

Slak. — Utaška poliskusna postaja je izdala nov bulletin, ki podaja kmetovalcu navodila, kako lahko iztrebi svoja polja škodljivca plevela slaka. Slak je eden najpogubnejših plevelov mnogim rastlinam, ki z neznansko hitrico preprede vsa polja in z ovijanjem po gojenih rastlinah kmalu zabrani vsak uspešen razvoj rastline. Kmetovalci v Utahu dobijo bulletin zastoj, ako pišejo ponj na Utah Experiment Station, Logan, Utah. Naslov bulletina je "Wild Morning Glories".

Skupno sajenje koruze in soje. — Kako skupno saditi ti dve rastlini na isti njivi in v isti vrsti precej na jasno pove bulletin, ki ga je izdala državna poljedelarska poliskusna postaja v Misouriju. Za kmetovalca so navodila precej vredna in naši farmarji v Misouriju, ki umejo angleščino, si lahko naročijo bulletin. Pisati je po Bulletin 220 na Misourij Experiment Station, Columbia, Mo., kjer se dobi zastoj.

Sladka detelja (Sweet clover). — Ta rastlina je eden najboljših pripomočkov za okrepčanje in zrahljanje zemlje. Sejati jo je dobro na njivi malo prej kot dozorijo žito ali pa takoj nato. Tudi na ubožni zemlji ta detelja zraste včasih tako visoka kakor srednje visoka koruza, da jo je treba tudi kositi s pripravami kakor koruzo.

Kako zameriti osat. (Canada thistle). — Farmar iz Iowe piše, da je preoral močno preraščeno polje s tem plevelom v sredi junija do deset palcev globoko. Nato je pobral z kultivatorjem za koruzo. Tako je šel čez polje po dvakrat na teden, da je že skosil vse korenine grdega plevela. Skozi vse poletje je nadaljeval s takim obdelovanjem in tudi rešil polje osata.

Ječmen. — V zapadnem Oregonu je pred desetimi leti Oregonska poliskusna postaja uvedla novo ječmenovo seme z imenom "Hannchen", ki ga sedaj vseplošno sejejo po tistih krajih. Ampak semena že sedaj menda niso dovolj razmnožili za prodajo, ker poljedelci radi uporabljajo ta pridelek doma.

PREDAL ZA INFORMACIJE.

Odgovori na vprašanja.

J. Z. — Obrnite se za pojasnila na Foreign Language Information Service, Jugoslav Bureau, 119 W. 41st St., New York, N. Y. Svoječasno smo o predmetu pisali precej obširno. Ko prejmemo kakšne nove informacije, priložimo zopet. — Pozdrav!

ITALJANSKE HARMONIKE

Mi izdelujemo in importiramo vrsto vrsto vrsto ITALJANSKE HARMONIKE

načinljiva izdelava sveta. Dvoletno izkušnjo. Naša dela so najsodobnejša izdelava. Načinljiva izdelava sveta. Dvoletno izkušnjo. Naša dela so najsodobnejša izdelava.

MUATTA BERNHARDT & CO.
412 1/2th Street, Dept. 79, Chicago, Ill.

"HIS MASTER'S VOICE"
Prave, glasne VICTROLE
CENE
od \$22.50 do \$250.00.Prave Victor plošče ali pa slovenske
fine piano-rolle, dobite pri nas.

Pišite po eni.

NOVE VICTROL PLOŠČE VSE PO 75c

CLEVELANDSKIH PRVE IN IGRALCEV

NA HARMONIKI.

77987 Strunski, Miss Lovache in Miss Udo-

vich-Sirota, Miss Lovache in Miss

Udovich

77988 Sv. Lucija, Miss Mimi in Josipina

Milavac-Planinac, Miss Mimi in

Josipina Milavac

77989 Slovenski ples, Balkan Orchestra,

Cukarstvo kolo, Balkan Orchestra.

77992 Sonje Sonja, Barton, Leo Balch,

Ko gremo čez morje, Balch in

Skornjak

77995 Na poskok, polka, rojak Hoyer na

harmoniki-Tanaka, valček, rojak

Hoyer na harmoniki

77996 Urno skakaj, valček, L. Spahak-

M. Anko, harmonika-Ljubimsko ve-

selje, kotič, L. Spahak-M. Anko,

harmonika

To so plošče, nekaj novosti in vselej,

pote in igrame od naših Cleveland-

nov(ank). Naročite jih takoj, dok jih

imamo v zalogi in se poljudo.

Za poštnino priložite 5c.

IVAN PAJK,

24 Main St., Conemaugh, Pa.

NAZNAHILLO IN ZAHV

Najiskrenejšje se zahvsem mojim odjemalcem za la naročila. Obenem pa njam, da koncem tega m neham s pošiljanjem klob mesa. Torej če katerega dobiti še nekaj dobrega, na s naročilom. Hvala in po vsem odjemalcem. — Antopold, P. O. Naylor, Mo.—(A)

IŠČEM KROJACA

bodisi Slovenec ali Hrvat, soben mora biti za vsako jasko delo. Plača po dogo Oglasi se lahko osebno ali meno na naslov: Joseph Se 2210—First Ave., So. Hib Mian.—(Adv.)

FARMA NA PRODAJ

120 akrov obsegajoča fa 100 akrov obdelane zemlje vsem dobrim poslopijem se da. Je le pol milje od m Več pojasnila dobite pri k ku: J. M., 864—74th Av West Allis, Wis.—(Adv.)

NAJBOLJŠE NA SVI

Texacan pravi, je kot bi dobil

Joseph Newson iz Greenville,

piše:

"Prosim pošljite mi še en

Bolgarskega zeliščnega čaja z

čanje krvi. Zavoj katerega se

porablja mi je tako pomagal,

dobil zlasti."

Bolgarski zeliščni čaj daje

pomoč proti revmatizmu, zaprt

želodnim neradnostim, jeterni

obistnim neradnostim. Milijon

uživa Bolgarski čaj, da pre

prehlad.

Lekarnarji ga prodajajo po

75c in \$1.25.

Opomba: Ako hočete velik

sečni zavoj pošljite nam \$1.25.

slov: H. H. Von Schlick, 8 M

Bldg., Pittsburgh, Pa.—(Adv.)

KOŽNE BOLEZNI

povzročajo mnogo trpljen

v teh slučajih je treba jem

SEVERA'S

ESKO

razkuševalno mazilo.

Olažja razdraženje,

odpravi srbečico

in druge srbeče

izpuščaje na koži.

Cena 50 centov.

Poskusi naprej pri lekarni.

W. E. SEVERA CO

CLEAAR RAPIDS, IOWA

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman. Spisal dr. Ivan Tavčar.

(Dalje.)

S Primčevu sta nekaj čeblijali, to pa tedaj gospe Lederwascheve, kateri je brez dvoma prihajal na misel gospod Lavrencij Anton Rudolf, ni niti zanimalo.

Tako so obrobkale vse navzočne žene ljubljanskih trgovcev in še dalje bi jih bile oglo davale, da jih ni premotil Janez Detela, gostilničar za frančiškansko cerkvijo, ki je bil ta večer prevzel postrežbo v reduti. Morile so ga skrbi, če ni preveč pripravil, če mu ne ostane preveč, da bo izguba namesto dobička. S temnim obrazom in v obrabljenem fraku je hodil po galeriji ter tuintam pristopil k balustradi, da je pogledal v dvorano.

"Skoraj bo poldevetih," je zastokal, "a dvorana se le počasi polni!"

"Kdo bo danes jedel in pil!" je odgovorila gospa Primčeva. "Danes, gospod Detela, bomo samo gledale!"

"Moj Bog," se je zakremžil stavec, "da bi le res tako ne bilo! Kam naj grem s svojimi ostanki potem?"

"Na porto k frančiškonom jih dajte!" se je zamejajala Pichlerjeva.

"Vam je lahko govoriti, gospa! Vi imate denar, meni pa je gledati na vsako petico!"

Prihiteja je hčerka, znanka slovečega angleškega učenjaka: "V kuhinjo, ata!"

Zdihuječ je odrinil.

"Naj izgubi!" je viknila Lederwascheva.

"Čemu se vtika v take reči? Kakor da je edini oštr v Ljubljani! Smešno!"

"Prav praviš!" ji je pritrdila Primčeva.

"Tako reči naj Auer prevzema!"

"Ali pa Škrlekarica," je dostavila Pichlerjeva, "ali pa vsaj Boštjan Cergol!"

Ko so Detelo odpravile, so jih zopet zanimali dogodki v dvorani. Vzbujačo je občno pozornost, ko je vstopil mestni župan; a sabo je pripeljal četvorico v narodni noši: dve v pečah in dve v avbah. Knez Metternich je bil namreč izrekel željo, da bi gospe s kongresa gotovo zanimalo, spoznati narodne noše, če jih je kaj v tej pokrajini. S pečo je prišla gospodina Češkova, v avbi pa Zidanova mati, ker med višjimi sloji ni bilo najti gospe, katere bi se bila tako ponižala, da bi se bila kmetako oblekla. Zidanova pa se je rada vdala, ker ji ni bilo odstriti kodrov, katerih sploh nosila ni, in ker ji je prigovarjal gospod Češka, o katerem smo že čuli, da je rad zahajal v njeno gostilno. Pregovorili so tudi moža, da ni uganjal težkoč. Sam je prilezel na galerijo ter, skrit za stebrom, občudoval lepo svojo ženo, kateri sta se avilnata ruta in srebrni pas vendar tako lepo podala. Srečen je bil, da ju je meščanstvo vsaj za ta večer sprejelo medse. Drugače, če je gospod Klemenec hotel plesati s svojo ženo, je moral na strelišče, in niti sanjalo se mu ni, da bo njegova na redutnem plesu kdaj uživala občno pozornost.

"Steklena princesinja je torej prišla," je izpregovorila gospa Lederwascheva. In strupeno je dodala: "Smoleta pa ni!"

"Morda je pa laiki princ pri njej?" je vprašala gospa Pichlerjeva nedolžno.

"Čuden ženin!" je vzklila gospa Primčeva. "Kaj bo vse doživel, ko bo zakonaki mož! Ako ženin rogove nosi, je pa res prezgodaj!"

Vse tri so se zadovoljno smejale. Takoj pa so vse vsaj pri dveh vzbudili moralni pomisleki.

"Lej, lej, Zidanovka!" je šepnila Primčeva, "in gospod Češka so pri njej! Lej, lej!"

Gospa Pichlerjeva je pristavila: "Hči pa v njuni družbi! Včasih so zakonake žene slepe! Meni naj bi moj kaj takega zaigral! No!"

Lederwaschevi ta predmet ni bil posebno všeč, zato je zasakala govorico na drugo ledino.

"Kako se bo vedla Barbara?" je vprašala. "Recimo, da jo nagovori knez Metternich."

"Kako naj se vede!" je vzklila Primčeva. Nato je spretno oponašala glas oštrke:

"Gospod Metternich, imamo kisle ledižbe, jetrica, goveji gobček in pečenko s krompirčkom, gospod Metternich!"

Zopet so se smejale. Tedaj pa se je gospa Primčeva razlezila ter ošabno zaklicala:

"Ne govori s študentom!"

Iz teh besed bode častili čitatelj aklepal, da je bil kak dijak na galeriji. Ne dajoč od go-

spe Primčeve je sedel v istini naš znanec France Prešeren. Smole in pa Piškotov je bil mnenja, da je mlademu človeku le priporočati, da čimprej pride v družbo, zlasti v družbo mladega ženstva, da se priuči primernemu kretanju in vedenju. Da tedaj dijakom ni bilo dovoljeno, shajati se na plesih, je za tisto dobo naravno. Prav tako pa je jasno, da se je mnogokrat vzlic tej prepovedi prihotapil dijak na ples, ali samo na galerijo, kjer je bil Mozes, gledajoč v obljubljeno deželo. Če je imel pokrovitelje, kakor jih je imel Prešeren, se je to prav lahko dalo izvesti. In naj je o tem pozneje tudi gospod rektor izvedel, niso nastale bogsigavedi kake posledice. Piškotov Francelj — sam v največji gall — je privlekel tisti večer Prešerna na redutno galerijo ter ga odložil v bližini naše trojice, katere različne razgovore smo ravnokar poslušali.

"Tu čakaj in oči odpiraj, fant!" je izpregovoril Francelj z mentorsko avtoriteto. "Gledati boš imel obilo in za življenje si kaj priučil!"

Rdečega obraza in z neokretnostjo, katere se mi kmetaki sinovi v osmi še tudi nismo mogli otresti, je sedel mladi Prešeren k balustradi.

"Le kmalu priditi!" je prosil.

"Do polnoči boš že čakal! Nato bo Smole plačal za vino! No, pa boš imel priliko pasti oči in ušesa, dragi mi sinko! In za življenje si marsikaj priučil, fante, samo, da odpiraj oči in ušesa!"

"Ne vpil!" je vzdihnil dijak, "morda še rektor izve."

"Ne plaši se, sinko!" je odgovoril Francelj oblastno. "Iz te račvine te potegneva potem jaz in Zupan."

"Ali vendar me predolgo ne puščajta!"

"Pameten bodi! Smole je vprežen in zobati mora sladko grozjelo sladke ljubezni. Jaz pa, kakor veš, tudi nisem brez dekleta!"

S temi ponosnimi besedami je Piškotov Francelj ponosno odrinil. Prešeren je ostal sam in nekaj časa se nikamor ni upal ozreti. Preveval ga je strah, da bi ga ne zasačilo nepoklicano oko ter ga ne izdalo gospodu rektorju. Na jeziku je sicer nosil dijakom prirojeni, teoretični pogum, v jedru svojega značaja pa je bil bojazljivec, kakor smo vsi Slovenci, rojeni in odgojeni v beraštvu. Kmalu ga je sijaj v dvorani premotil in bleščeči prizori tam so mu napolnili mlado srce s hrepenenjem in poželenjem. Toliko lepih deklet še ni bilo zazrlo njegovo oko! Dozdevalo se mu je, da se nahaja v zlati pravljici, in skoraj se mu je vrtelo po glavi. To in ono je poznal; ali vsaka je bila krasnejša nego tedaj, ko jo je srečaval na ulici. Pa takrat si ni upal očesa dvigniti, danes pa je pogumno vsako ogledoval, ne samo po obrazu. Bile so površno opravljene in kazale so mnogo svoje skrite lepote.

"Res je lepo!" je izpregovoril polagoma sam pri sebi.

"Oh, lepo!" mu je pritrdil droben glasek. Sedaj